
Воронежский государственный университет   Университет имени Гоце Делчева, г. Штип
Россия   Македония

Воронешки државен универзитет   Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија   Македонија

Voronezh State University   Goce Delcev University in Stip
Russia   Macedonia

Вторая международная научная конференция   Втора меѓународна научна конференција

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ   ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

Воронежский государственный университет   **Университет имени Гоце Делчева, г. Штип**
Россия   **Македония**

Воронешки државен универзитет   **Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,**
Русија   **Македонија**

Voronezh State University   **Goce Delcev University in Stip**
Russia   **Macedonia**

Вторая международная научная конференция   **Втора меѓународна научна конференција**

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ   **ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ**
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Гергана Пенчева-Апостолова (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Ева Бартос (Полска)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Зеки Ѓурел (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонгат (Франција)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Технички секретар
Софија Заболотнаја
Татјана Уланска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Софија Заболотнаја (руски јазик)

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

81(062)

82(062)

316.7(062)

МЕЖДУНАРОДНАЯ научная конференция (2 ; Воронеж ; 2017)

Сборник статей / Вторая международная научная конференция, Воронеж, 10-12 мая 2017 = Сборник на трудови / Втора меѓународна научна конференција, Воронеж, 10-12 мај 2017 = Conference proceedings / Second International Scientific Conference, Voronezh, 10-12 May 2017. - Штип : Универзитет имени Гоце Делчева = Универзитет “Гоце Делчев” = Shtip : Goce Delcev University, 2017. - 642 стр. : табели ; 25 см

Трудови на рус., мак. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-469-7

а) Јазик - Собири б) Книжевност - Собири в) Културологија - Собири
COBISS.MK-ID 105484554

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татяна Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Гергана Пенчева-Апостолова (Болгария)
Биляна Мариц (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Реа Луйич (Хорватия)
Ученый секретарь
Софья Заболотная
Татьяна Уланска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Софья Заболотная (русский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievaska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Gergana Pencheva-Apostolova (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Rea Lujic (Croatia)
Conference secretary
Sofya Zabolotnaya
Tatjana Ulanska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Sofya Zabolotnaya (Russian)

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Snezana Kirova (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Irina Arzhanova

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Ануфрієв Олег – КУЛЬТУРНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕКРАСОВЦІВ-СТАРОВІРІЦ В ПОНИЗЗИ УКРАЇНСЬКОГО ДУНАЮ: ІСТОРІЯ ТА СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНОСТІ (НА МАТЕРІАЛИ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)	11
2. Асимопулос Панайиотис - РЫБНЫЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	19
3. Балек Тијана - КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ТЕМПЕРАТУРНИХ ПРИДЕВА У САВРЕМЕННОМ СРПСКОМ И РУССКОМ ЈЕЗИКУ	27
4. Беляева Наталья - ОБРАЗ ДОМА В ТВОРЧЕСТВЕ В. ВЫСОЦКОГО И Ю. ШЕВЧУКА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ	37
5. Бердникова Ольга Анатольевна – ФИЛОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СИСТЕМЕ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК	45
6. Бестолков Дмитрий Александрович – УЧАСТНИК РЖЕВСКОЙ БИТВЫ. ЛИРИЧЕСКИЙ ГЕРОЙ АЛЕКСАНДРА ТВАРДОВСКОГО В КОНТЕКСТЕ РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ПОЭТИЧЕСКОЙ ТРАДИЦИИ.....	55
7. Гладышева Светлана - СУДЬБА РОССИИ И ЕВРОПЫ В ПУБЛИЦИСТИКЕ Д. С. МЕРЕЖКОВСКОГО ПЕРИОДА ЭМИГРАЦИИ.....	63
8. Гончарова Алина - ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕТОДИКИ «ТИХОГО ОБУЧЕНИЯ» ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ КЕЙЛЕБА ГАТТЕНЬО	69
9. Гоцко Алла Николаевна - СОЦИАЛЬНЫЕ И ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РЕЧЕВОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ- ФИЛОЛОГА	79
10. Гузенина Светлана - СЛАВЯНСКИЕ ДУХОВНЫЕ ПАРАЛЛЕЛИ В КУЛЬТУРЕ РОССИИ И МАКЕДОНИИ.....	85
11. Ghențulescu Raluca -демче CULTURAL CHALLENGES IN SPECIALIZED TRANSLATIONS	91
12. Демченко Зинаида - КУЛЬТУРНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА И ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ У СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К УЧЕБНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	101
13. Денкова Јованка - НАУЧНАТА ФАНТАСТИКА НА ИВАН ЕФРЕМОВ	111
14. Димова Виолета - ЕСТЕТИКАТА НА КОМУНИКАЦИЈАТА И МЕДИУМИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ЛИТЕРАТУРА	121
15. Ѓорѓиева Димова Марија - ЗА АТРАКТИВНОСТА НА ЕДЕН ЖАНР (КНИЖЕВНИТЕ, КНИЖЕВНО-ТЕОРИСКИТЕ И КНИЖЕВНО-ИСТОРИСКИТЕ ИМПЛИКАЦИИ НА ИСТОРИОГРАФСКАТА МЕТАФИКЦИЈА)	129
16. Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНИЗМИТЕ ВО ТВОРЕЧКАТА РИЗНИЦА НА АНТЕ ПОПОВСКИ	139
17. Ефременкова Татьяна Николаевна - ФОРМИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО УСПЕШНОЙ ЛИЧНОСТИ, ЧЕРЕЗ ОРГАНИЗАЦИЮ ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ	149
18. Жосу Зоя - ПАМЯТЬ КУЛЬТУРЫ В РОМАНЕ ГЕРМАНА БРОХА «НЕВИНОВНЫЕ»	153

19. Зайналова Лариса – СОПОСТАВИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СИНТАКСИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ КАК ОСНОВА ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИИ	157
20. Зуева Надзея - ІДЭЙНЫ БАЗІС НАРОДНАГА БЫЦЦЯ Ў МАЛОЙ ПРОЗЕ БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕННІКА ЛУКАША КАЛЮГІ	163
21. Иванова Бильана, Кирова Снежана, Кузмановска Драгана - ВЛИЯНИЕ НА ВЕШТИНИТЕ ЗА ПИШУВАЊЕ И ЗБОРУВАЊЕ НА КОМУНИКАЦИЈАТА НА СТУДЕНТИТЕ НА АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	173
22. Ивановска Билјана, Кусевска Марија - ПРАГМАТИКА НАСПРОТИ ГРАМАТИКА НАСПРОТИ СЕМАНИКА	185
23. Iskrev Dimitar - THE MENTOR AS KEY FIGURE IN WORKPLACE TRAINING	193
24. Јакимовска Светлана - ТРАНСФЕРОТ НА КУЛТУРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ПРИ ПРЕПЕВОТ НА СТИХОЗБИРКАТА БЕЛИ МУГРИ ОД КОЧО РАЦИН	201
25. Jankova Natka - INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ELT	211
26. Jovanov Jane - POLYCONTEXTUAL LINGUACULTURAL COMPETENCE	219
27. Југрева Марија - ПРОТЕСКАТА ВО РАСКАЗОТ „МЕТАМОРФОЗА” НА ФРАНЦ КАФКА	227
28. Караниколова-Чочоровска Луси - МЕНТАЛИТЕТОТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА ЧЕХОВ (ЗА ЖЕНСКИОТ, ЧИНОВНИЧКИОТ И НАРОДСКИОТ МЕНТАЛИТЕТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА АНТОН ЧЕХОВ)	233
29. Корноглуб Е.В. - ОБРАЗ Л.Н. ТОЛСТОГО В ПОВЕСТИ ИОНА ДРУЦЭ «ВОЗВРАЩЕНИЕ НА КРУГИ СВОЯ»	240
30. Коробов-Латынцев Андрей - РУССКАЯ ФИЛОСОФИЯ О ВОЙНЕ И НА ВОЙНЕ	245
31. Костюченкова Наталья - МЕТАФОРИЧЕСКАЯ ОРИЕНТАЦИЯ В ОТНОШЕНИИ ГРАММАТИЧЕСКОГО ЯРУСА ЯЗЫКА (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО, АНГЛИЙСКОГО И НОРВЕЖСКОГО ЯЗЫКОВ)	257
32. Крикливец Елена - СТИЛЕВАЯ МОДИФИКАЦИЯ РЕАЛИСТИЧЕСКОЙ ПОВЕСТИ В РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ЛИТЕРАТУРАХ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ ХХ ВЕКА	263
33. Krsteva, Marija - FACT VS. FICTION: THE DOUBLING OF THE BIOGRAPHICAL SELF IN BIOFICTIONS ABOUT F.SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	271
34. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Бильана - МАКЕДОНСКИОТ ПРЕДЛОГ НА – КАМЕН НА СОПНУВАЊЕ КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА ГЕРМАНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	277
35. Кузнецова Татьяна - КУЛЬТУРА ЭТНОСА В ФИЛОСОФСКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ	287
36. Kyrchanoff Maksym - MODERNISM, FUTURISM AND AVANT-GARDE AS INTELLECTUAL MOTHERLANDS OF TRANSFORMATIONS IN CHUVASH IDENTITY IN THE POETRY OF GENNADIИ АИИ	295
37. Лазарев Андрей - «СЛАВЯНСКИЙ ВЕСТНИК» И МОСКОВСКИЙ СЛАВЯНСКИЙ СЪЕЗД (1867)	307
38. Леонтиќ Марија - ПОТЕКЛО НА ТУРСКАТА ЛЕКСЕМА (х)ане/(х)ана (hane) И НЕЈЗИНА АДАПТАЦИЈА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СУФИКС	313
39. Лапыгина Мария - ОПИСАНИЕ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ СЕРБСКОГО И РУССКОГО НАРОДА В СТАНДАРТНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ СИТУАЦИЯХ	321
40. Lisjak Anton - TRAGOVI RAZVOJA SLAVENSKOG IDENTITETA U POVIJESNIM IZVORIMA SREDNJEGA VIJEKA	329

41. Майсюк Ольга - ОТЛИЧИТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ГРАММАТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РУССКОГО И ТУРКМЕНСКОГО ЯЗЫКОВ	341
42. Макаријоска Лилјана - ЛЕКСИЧКИОТ ПОДБОР ВО ПРОЗАТА НА ВЛАДО МАЛЕСКИ	349
43. Марковиќ Михајло, Новотни Соња – ЈАЗИЧНАТА ПОЛИТИКА НА РМ И ОДНОСОТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ КОН МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	359
44. Маролова Даринка, Ѓорѓиевска Ева - БИРГЕРОВАТА „ЛЕНОРЕ“ – ПАРАДИГМА ЗА НЕПРЕБОЛНА ЛЮБОВ	367
45. Меркулова Инна - ЛЕКСИКА МАКЕДОНСКОГО ЯЗЫКА НА ОБЩЕСЛАВЯНСКОМ ФОНЕ	373
46. Методијески Дејан, Голаков Костадин - МАКЕДОНИЈА КАКО ПОТЕНЦИЈАЛНА ДЕСТИНАЦИЈА ЗА РУСКИТЕ ТУРИСТИ	383
47. Михайлова Ирина - РОЛЬ ИНОЯЗЫЧНЫХ ВКРАПЛЕНИЙ В УСТАНОВЛЕНИИ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫХ СВЯЗЕЙ ПРОИЗВЕДЕНИЙ В.О. ПЕЛЕВИНА	393
48. Михайлова Елена, Чжоу Жуйгао - ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ПОЭТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ ЯЗЫК	399
49. Младеноски Ранко - ПОЕТСКИОТ ОРАТОРИУМ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	409
50. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	419
51. Негријеска Надица – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА МОЖНИОТ НАЧИН ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ЕКСЦЕРПИРАНИ ОД РОМАНОТ CANONE INVERSO ОД АВТОРОТ ПАОЛО МАУРЕНСИГ И ПРЕВОДОТ НА МАКЕДОНСКИ	427
52. Недјурмагомедов Георгиј - ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ	437
53. Новотни Соња, Марковиќ Михајло – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА РАЗВОЈОТ НА ПОЛУВОКАЛИТЕ ВО ДВА ПАТЕРИЦИ СО МАКЕДОНСКА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКА РЕДАКЦИЈА	445
54. Орлова Надежда - БИБЛЕЙСКОЕ ИМЯ В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ: АГАРЬ	455
55. Пасмарнова Валерия - ВИДЕО-КЕЙС КАК ФОРМА ОБУЧЕНИЯ НА СТЫКЕ ВЕБИНАРА И КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ	465
56. Петровска- Кузманова Катерина - „МАЈСТОРОТ И МАГАРИТА“ ОД М. БУЛГАКОВ НА СЦЕНАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОДЕН ТЕАТАР	473
57. Плахтиј Татьяна - РЕМИНИСЦЕНЦИИ КАК АКТУАЛИЗАТОРЫ НОВЫХ СМЫСЛОВ В ПЬЕСАХ УКРАИНСКОГО ДРАМАТУРГА XX СТОЛЕТИЯ НИКОЛАЯ КУЛИША	481
58. Пляскова Елена – ОТРАЖЕНИЕ НАРОДНОГО ЮМОРА В НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМАХ	491
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste - THE CONTRIBUTION OF “DRACULA UNTOLD” TO THE EVOLUTION OF BRAM STOKER’S DRACULA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PROTAGONISTS	497
60. Попова Дарња - БЕЗУМНЫЙ МЕЧТАТЕЛЬ»: РЕЦЕПЦИЯ ЛИЧНОСТИ И ТВОРЧЕСТВА Э. ПО ВО ФРАНЦУЗСКОЙ ЛИТЕРАТУРНОЙ КРИТИКЕ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX – ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВВ.	505
61. Продановска-Попоска Весна - ПРЕГЛЕД НА МЕТОДИТЕ И ТЕХНИКИТЕ ПРИ ИЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО ОДНОС НА ПРАВИЛНИОТ ИЗГОВОР	515
62. Розенфелд Марьяна - РЕЧЕВОЙ ЭТИКЕТ В ОБЩЕНИИ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ	523

63.	Roitberg Natalia – THE STRUCTURE OF A LANGUAGE LESSON	531
64.	Росенко Н.И. - О НЕКОТОРЫХ НАПРАВЛЕННОСТЯХ ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ЮРИСТА	539
65.	Ряполов Сергей Владимирович - ФИЛОСОФИЯ О. ФЕОФАНА (АВСЕНЕВА) В КОНТЕКСТЕ ВОРОНЕЖСКОГО ФИЛОСОФСКОГО ТЕКСТА	543
66.	Саломатина Мария - ЭССЕИСТИКА ПЕТРА ВАЙЛЯ, ИЛИ БЕСКОНЕЧНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ	551
67.	Симонова Светлана, Белоусов Арсений - К ВОПРОСУ ОБ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ СИНТЕЗЕ В ИКОНОПИСИ ВИЗАНТИИ И ДРЕВНЕЙ РУСИ	561
68.	Соловьев Дмитрий - СИСТЕМА КУРАТОРСТВА УНИВЕРСИТЕТОВ	569
69.	Стојановска-Стефанова Анета - КУЛТУРНИ ПРЕОБРАЗБИ КАЈ ДРЖАВИТЕ ВО УСЛОВИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА	573
70.	Тасевска Марица, Хаџи-Николова Адријана – АНГЛИЦИЗМИТЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ОД СПИСАНИЈАТА „JOY“ и „WOMAN“	579
71.	Тернова Татјана - ОБРАЗ РЕВОЛУЦИИ В ЛИРИКЕ АНАТОЛИЈА МАРИЕНГОФА	591
72.	Тодорова Марија - УСВОЈУВАЊЕ НА ВТОР ЈАЗИК	597
73.	Тоевски Свето - АНТРОПОЛОШКАТА ЛИНГВИСТИКА ВО МАКЕДОНИЈА И НЕЈЗИНИОТ ПОГЛЕД НА ГАНЕ ТОДОРОВСКИ И ПЕТРЕ М.АНДРЕЕВСКИ 605	
74.	Тресцова С.В., Трощинская-Степушина Т.Е. - КЛАССИЧЕСКАЯ МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	629
75.	Уланска Татјана – КОГНИТИВНИТЕ МЕХАНИЗМИ ПРИ ПРОЦЕСОТ НА ЗБОРООБРАЗУВАЊЕ ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	633
76.	Филошкина Светлана - ТЕЛЕСНЫЕ ОБРАЗЫ В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ»	639
77.	Хайдер Джамил Джабер Альшинаинин - МЕЖДУНАРОДНЫЕ КУЛЬТУРНЫЕ СВЯЗИ ИРАКА В ЭПОХУ СОЦИОПОЛИТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	645
78.	Холина Дарья Александровна - ДВИЖУЩИЙСЯ СУБЪЕКТ В РАННЕЙ И ПОЗДНЕЙ ЛИРИКЕ У. Б. ЙЕЙТСА	651
79.	Цыганкова Яна - РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ОБРАЗА ВАМПИРА В РОМАНАХ ЭНН РАЙС И ПОППИ З. БРАЙТ «ИНТЕРВЬЮ С ВАМПИРОМ» И «ПОТЕРЯННЫЕ ДУШИ»	659
80.	Чуносова Ирина - УЧЕБНАЯ МОТИВАЦИЯ КАК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА	665
81.	Шутаров Васко - МЕЃУНАРОДНИ КУЛТУРНИ ВРСКИ ВО ВРЕМЕ НА СОЦИО-ПОЛИТИЧКИ ПРОМЕНИ	671

УДК: 821.161.1-31:792(497.7)

„МАЈСТОРОТ И МАГАРИТА“ ОД М. БУЛГАКОВ НА СЦЕНАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОДЕН ТЕАТАР

Катерина Петровска- Кузманова

Проф. д-р, Институт за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје

Апстракт

Во текстот ќе стане збор за постановката на Романот на М. Булгаков на сцената на Македонскиот Народен театар во режија на македонскиот режисер од поновата генерација кој живее и работи во Русија Иван Поповски. Текстот ќе биде насочен кон современите театарски теории кои се занимаваат со интеркултуралноста и особено интракултуралноста. Интракултурните допири во контекст на театарот може да се однесуваат ма одделни театарски периоди, форми и елементи. Овие различни содејства – до чисто теориски аспект – можат да се поделат во две големи групи. Станува збор за интракултурен контакт меѓу публиката и актерите /изведбата, меѓу единечните театарски елементи на театарскиот продукт во рамките на теоријата. Во оваа смисла театарот не може да се замисли без комуникативниот однос на авторот наспрема режисерот, на режисерот наспрема гледачот, на текстот наспрема изведбата. Во конкретниов случај интракултурниот однос се согледува преку копристењето на туѓи затворени театарски модели, кои се претопуваат во нов модел и добиваат сопствен формален и содржински идентитет.

Клучни зборови: Мајсторот и Маргарита, Булгаков, интракултура, сцена, рецепција.

Романот на Михаил Булгаков „Мајсторот и Маргарита“ според достапните податоци најверојатно е пишуван во периодот помеѓу годините 1928 и 1940 година, но бил објавен дури во 1967 година. „Мајсторот и Маргарита“ Булгаков го пишувал под влијание на Гетеовиот „Фауст“, „Божествената комедија“ на Данте Алигиери, „Мртви души“ на Гогољ и повеќе други дела од светската литература. Станува збор за вонвременско епохално дело кое откако ќе се прочита цел живот се носи во себе. Оваа констатација се потврдува и преку неговото постојано реинтерпретирање, преку други уметнички форми, па така од своето појавување до денес овој роман е предмет на бројни театарски претстави во Русија и ширум светот. Неговата содржина, заедно со длабочината на идејата за односот на уметникот со

општеството му отвораат пат за различни читања и толкувања од другите уметници и во различните средини, познати се пет адаптации за филм, две телевизиски серии, две балетски изведби, четири опери, стрип и анимација. Овој роман на македонски се појавува 1996 година во издание на Табернакул. Истата година е поставен е за прв пат и на сцената на Народен театар Битола во режија на Владо Цветановски. Постановката што Иван Поповски ја направи на сцената на Македонскиот Народен театар во 2015 година е втора на тема „Мајсторот и Маргарита“, но исто така треба да се каже дека и други дела од Булгаков и се познати на нашата театарска публика, во 2012 г., токму на сцената на МНТ Александар Поповски ја постави неговата пиесата „Животот на Молиер“ (која е се уште на репертоарот), а исто така на сцената на Драмскиот театар во Скопје е играна и неговата комедија „Зојкиниот стан“. Режисерот Иван Поповски е Македонец кој студирал во Москва и остана да живее таму, ова му е трета претстава што ја работи во Македонија по „Македонија – Одисеја 2001“ и „Дневникот на лудиот“. Неговите претстави уште од неговата студентска 1991 година кога се појави со „Авантурите на Казанова“ од Марина Цветаева се оценуваат како иноватни, разбирливи/толкувани со специфичен јазик и пристап: игра, танц, музика, дизајн.

Рецепцијата го подразбира културниот трансфер на еден автор и неговите дела во просторите кои се одалечени од неговата матична културна средина временски и просторно. Тоа значи дека транзитивноста на текстот ја има за предмет културата, па дури може да се каже допирот на културите. Во случајот на поставувањето на „Мајсторот и Маргарита“ на сцената на МНТ зборуваме за распространувањето на одделни литературни и театарски традиции, форми и елементи. Во современата теорија појавите од овој вид посистематски ги проследува културологијата, од аспект на интеркултуралните вкрстувања, при што овие допири на две култури и нивните меѓусебни вкрстувања се делат во три големи групи. Првата група се однесува на интракултурниот контакт меѓу публиката и актерите/изведбата. Во втората група спаѓаат контактите меѓу поединечните елементи на театарскиот продукт, како што се јазикот, музиката, декорот, костимите и др. Последната група ја сочинуваат театролозите кои се обидуваат да одгатнат, да претстават и да преведат туѓи театарски форми, тие работат сопредбено и на тој начин ја поврзуваат сопствената театарска форма со туѓата, а воедно се јавуваат како катализатори на театарските традиции. Според Пфајфер оптимален интракултурен театар би бил оној каде што доаѓа до претопување на најмалку две театарски форми, при што се создава една сосема нова театарска форма во која добивката и загубата имаат еднакво значење (Пфајфер, 2005, 133-134). Во оваа смисла следејќи ги истражувањата на Г. Пфајфер, забележуваме дека интрекултурниот театар не се темели на прикривањето на културните разлики, или нивното немотивирано нижење, туку претопоставува работа врз суштината на театарот, која по дефиниција

се однесува на заемната спротивставеност на хетерогените елементи. Терминот хетерогеност се однесува на значенскиот систем, кодовите и субјектите и од своја страна ја прави комплексноста на интракултурниот контекст. Особено ако се знае дека таа во театарот се однесува на значенскиот систем, кодовите, субјектите. Хетерогеноста кога е ставена во интракултурен контекст станува покомплексна, затоа што театарот не може да се замисли без комуникативниот однос на авторот спрема режисерот, на режисерот наспрема актерот, на актерот наспрема гледачот на текстот наспрема изведбата и т.н., што значи дека театарот е најдобриот пердуслов за групната работа. Во рамките на интракултурниот контекст, таа се проширува се до културната заднина на поединечните учесници. Во текстот главно се задржуваме на рецепцијата која била засведочена преку обучените и извежбаните гледачи -театарските критичари.

Во романот „Мајсторот и Маргарита“ се претпелтуваат три приказни кои меѓусебно се поврзани на многу невообичаен начин, при што читателот е вовлечен во еден сон до кој се буди на крајот. Во овој Роман Булгаков успеал да ја испреплетете трагедијата на неговата татковина со таа на неговиот сопстен живот како писател кому не му било дозволено да пишува. Но овој негов роман успеал да го надживее својот автор неговото прво издание 16 години по смртта на Булгаков го направиле славен бидејќи како што рекол самиот автор „ракописите не горат“. Уметноста на Булгаков е во тоа што тој успева да ја раскаже неговата комплксна приказна – или подобро кажано приказни така што ќе биде/бидат разбирливи за читателот за да ја разбере пораката и алузијата. „Во претставата се зборува за Булгаков со Станиславски, за Булгаков со Сталин, за Булгаков со власта, за 'Мајсторот и Маргарита' како еден од најзначајните романи во светот. Избирање само на една од темите што ги зафаќа романот на Булгаков би значело осиромашување на публиката и правење на некое 'наше', многу ограничено, читање кое би им го наметнале на гледачите. Со претставата не сакаме на гледачите да им сервираме само една од многуте теми во романот, бидејќи делото носи огромна можност за магични прекршувања. Затоа ќе се обидеме на сцената да претставиме сè и со сите ликови во романот“, најави режисерот Поповски (www.mkd.mk,15.1.2016). Несомнено е дека општествените процеси влијаат врз уметноста, особено ако се знае дека преку неа се презентираат проблемите на структурирање и контрола на секојдневието, моделите на изведбата и артикулација на различните (етички, расни, родни, класни) идентитети, односите во уметноста, економијата и општествените институции. Тоа значи дека преку уметноста се влегува во подрачјето на истражување на трауматичниот општествен идентитет, односно провоцирање на општествените односи, преку соочување со него, со што таа станува полигон на суштетсвено антрополошко тестирање. На тој начин уметноста по своите чулни појавности, функции и ефекти излегува од резерватот или автономниот контекст на уметноста во јавната културална и медиска сфера. Во оваа

смисла следејќи ги трагите на медиумските одгласи за претставата на критиката се забележува дека можне успешно е декодирана целта на Поповски да се следи текстот на Булгаков во сите сегменти: „Се случи и тоа, едно вонвременско дело да биде поставено на репертоарот на Македонскиот народен театар – „Мајсторот и Маргарита“ на Михаил Булгаков во режија на Иван Поповски. Истото ги оправдува и најголемите уметнички очекувања и ги проширува естетските граници во рамките на нашите театарски прилики. Сета книжевна подлога на овој голем роман содржана е и вткаена на сцената на МНТ. Ако романот содржи елемент на фантастика уште посилено го имаме во драмската изведба. Модерната фантастика, уште повизуелна, уште помоќна на сцена“. Поповски до премиерното изведување успешно ја криеше содржината на претставата, изјавувајќи дека е „невозможно да се издвои една или друга тема на романот“, но, сепак, успеа сè да долови. И оние три наративни тека на романот, трите различни, а сепак исти линии на раскажување. А низ приказната одлично претопување на сижејните линии и на сцената, која една со друга се вклопуваат, преку актерската умешност, но и со добрата музичка подлога, силните „лепени“ сцени, со моќната визуализација, на моменти и екранизација(Станчиќ, <http://www.reper.net.mk/>). Како што Булгаков успешно ги спои фантастиката и хуморот, така Поповски ги спои сите нишки во оваа претстава, поместувајќи ги границите на театарот. Иван Поповски, и како драматург и како режисер, ги разработил ликовите, сцените, ситуациите и времето на начин, како и кај Булгаков, сите, односно секој да е учесник во човековата, односно наша судбина. Така ја води целата претстава, таков е во работата со актерите во секој лик. А во изведбата најмногу се актерите - околу шеесетина - од МНТ, студенти, гости. „Претставата на режисерот Иван Поповски во својата основна констелација и импостираност добива димензии на мега театарски спектакл од причини што тој се определува да ја зафати комплетната и комплексна структура на романот, самиот е потписник и на драматизацијата. Тоа пак подразбира дека претставата одеднаш е паралелен тек на дејствија во кои свое место наоѓаат разните особености и карактеристики на романот со своите психолошки, социолошки и филозофски асоцијации, но на моменти изведбата поприма и силно изразени сатирични моменти, потоа фантастични димензии, за на крајот сето тоа да биде заогрнато со плаштот на безвременската љубов на Мајсторот и Маргарита. Сите споменати релации се содржат во постановката на Поповски правејќи една сложена структура на театарскиот чин. Иако станува збор за режисерски театар, сепак овде е евидентно дека, како „во старите добри времиња“ Поповски главното место и простор ги остава/ ги препушта на актерот“ (Кузманов, 2015, 1).Токму тоа го потврдува и режисерот со изјавата дека: „Најважно од сè во театарот е живиот човек на сцената, бидејќи театарот е резерват на човечки односи и чувства, а потоа следуваат сценографии, костимографии и визуелни

ефекти. Во време кога луѓето сè помалку разговараат, се сеќаваат, се допираат, кога сè повеќе живеат во виртуелен свет, театарот ќе остане местото каде што ќе може да се види како било некогаш“, потенцира Поповски (www.mkd.mk,15.1.2016). Во претставата на Поповски во преден план е ликот на Воланд и неговата демонска дружина составена од мачорот Бехемот, Азazelo, Каровјев и Хела. Токму ѓаволот е оној кој ќе го докажува постоењето на Бог, во меѓувреме ќе се поигрува со ситните и бедни душички исмевајќи ги нивните мани и пороци. Најпосле тој и ќе ги соедини разделените љубовници, односно Мајсторот и Маргарита. Ова станува појасно ако се има предвид мотото на романот на Булгаков преземено од Гетеовиот „Фауст“: „...јас сум дел од таа сила што вечно сака зло и вечно завршува благо“. Присутни се и дилемите и полемиките остануваат исти. Со децении. Постои или не постои Бог? Но преку материјалистичкиот поглед на стварноста на дваесеттите години на минатиот век во Русија, во дијалогот што го имаат Михаил Александрович-Берлиоз – Кирил Коруновски, и Иван Николаевич-Бездомни – Сашко Коцев, кои во воведниот дел се наметнуваат сами по себе како главни ликови, како оние што ја воведуваат таа дилема и нè воведуваат во стожерот на приказната, а Воланд само се придодава на дијалогот, преку мислите, дилемите, но стреми кон постоењето. А стихот од Евангелието ја доловува тишината, дилемата, па и појавата, преку музички ефекти (избор на музика е на Иван Поповски), да ѝ ја долови на публиката сета морничавост во светот. Покренувачот на драмското дејство е Воланд, тој ги разуверува дека постои Бог, дека Исус (Христос) постоел, дека како што самиот вели, бил на балконот кај Понтиј Пилат, а толму поради ова тврдење подоцна Бездомни ќе настрада и ќе заврши во лудница. Таму, пак, на сцената веднаш беше асоцијација на болест, лудост. Шизофренија. Затоа и испливуваат на површина сите тие кршења, недоразбирања, кај гледачот при што до израз доаѓаат мистичноста и убавината, но исто така имаме и „разобличување“ на зачудноста. „Разобличувањето“ е поместување преку кое се покажува дека претставата е жива, дека не е само изведување на сцена, туку дека станува и дел од публиката. Преку овие постапки уште поизразено може да ја согледа силата на доброто и силата на злото, а поминуваат покрај публиката, меѓу редовите, а најмногу во сцената „Црна магија и нејзиното разобличување“. Според Лилјана Мазова : "Мајсторот и Маргарита" во Македонскиот народен театар - Скопје е тотален театар на кој безусловно му се верува, се почитува, се мисли, трае и откако изведбата ќе заврши, иако со него сте поминале нешто помалку од пет часа. Доказ е дека времетраењето на една претстава никогаш не е мерило за квалитетот. Ова е добра, испланирана и одиграна претставата. Претстава/театар низ која/кој паралелно течат барем три приказни. Театар кој режисерот Иван Поповски го создал со многу умешност и заложба/енергија/посветеност, со максимална вплетеност/чувствителност на сите што се во него (и на целиот МНТ). Се гледа/случува како театарски спектакл низ приказната за

љубовта и светлината кои ги поматуваат доброто и злото, измамите, лудилото на времето и поединецот во него, со нови и нови сценски ефекти, со одлично светло и одличен вкупен дизајн, моќна музика, кореографија. Се игра низ речиси целиот салон: сцената, просцениумот, гледалиштето. ложите, балконите. Доминантни се режијата, актерската игра, извонредно осмисленото светло/дизајн, мешањето на жанровите. Доминатна е и тезата на Булгаков, на режисерот Иван Поповски и на актерите во креирањето на ликовите дека сите ние сме добри луѓе и сите се добри луѓе, и сите се раѓаме добри. А потоа - окружувањето, општеството, животот ... создаваат од нас и чудовиште. Ама - победува висинската желба/љубовта. Во претставата, сепак, најважни теми се вистината, слободата, љубовта и стравот, а најмногу ќе се зборува за љубов и за светлина. Ќе има и малку магионичарска илузија. Актерите добиле прецизни и детални упатства од режисерот за своите улоги и за деталите од романот „Мајсторот и Маргарита“. Инспирацијата за ликовите актерите прво ја црпат од себе, а потоа и од романот, каде се преплетуваат повеќе комплексни душевни линии (Мазова, www.globusmagazin.com.mk). „Мајсторот и Маргарита“ на режисерот Иван Поповски и на драмскиот ансамбл на МНТ е патување од царството на нужноста кон царството на слободата. Сцените во кои актерите се во публика само не потсетуваат дека тоа е претстава за нас и за нашето време. Тоа е клучот на претставата. Таа предупредува дека „мињето на рацете“ на Понтиј Пилат нема да не ослободи од злото и одговорноста за сопствените постапки или за тоа што не сме го сториле, а сме можеле. За тоа што не сме се побуниле, туку сме трпеле и сме дозволиле да бидеме претворени во бројки, во аморфна маса. Според ваквото размислување може да се каже дека доминантен тек кој провејува низ претставата е „Судбината на човекот, посебно на уметникот во тоталитарните режими, режиски е пресликана со хируршка прецизност во sukcesивното прикажување на генеалогичката на настанувањето злото, неговите механизми...Еднаш за тоа се користат масовните сцени, (како што се Балот на демоните, настапите во вариететскиот театар, Домот на московските писатели и сл.) другпат пак индивидуалните сочелувања, односно средбите „Очи в очи“, каде нема бегане од вистината. Синхорнизираната промена на овие сцени и пристапи ни го покажуваат студиозниот пристап на режисерот и неговиот концепт ништо да не се остави на случајот, особено не контекстот и скриеното значење на постапките на ликовите во секој даден момент. Оваа синхронизација посебно е важна во сликањето на двата паралелни света: оној во Јудеја во триесеттите години на нашата ера и триесеттите години во Москва 20 века подоцна. Притоа, режискиот приод во сценското сликање на Јудеја и времето на одлуката на Понтиј Пилат по која ќе следи распнувањето на Исус е со изразито реалистични манири за разлика од сцените кои се случуваат во Москва кои се фантастични, демонски, нереални“ (Т. Кузманов, 2015, 1). Во сите свои сегменти претставата ги следи постапките на современиот театарски израз „со

постојан формален немир“, потполна неможност за одржување локални доктрини или дури микроструктури, кој зборува за бројни промени и дестабилизација во однос на статусот на драмскиот текст во рамките на изведбата. Толкувањето на изведбата не води кон „чистото театарско задоволство кое е задоволство од знакот, најсемиотичкиот што може да биде“ (Иберсфелд, 1998, 301). Тоа е задоволство од чистиот спектакл карактеристичен се претстава од секаков вид кое се пронаоѓа во убавините на боите, костимите, музиката. Задоволството на гледачот не води кон рецепцијата на театарската изведба од страна на публиката, ако во минатото размислувањата во оваа насока главно оделе во насока на социолошките теории и се занимавале со статистички анализи на публиката, денес на неа се гледа како на театарски круг вклучува производство-рецепција на бројни процеси и подпроцеси кои тој ги подразбира (Pavis, 1983:, 60).

На крајот може да се сугерира пристапот кој го избравме да зборуваме за рецепцијата на романот „Мајсторот и Маргарита“ на сцената на МНТ има своја поткрепа во концептот за компетентност. Според Марко Де Маринис „театарската компетентност не значи само да се знае туку и да се знае како, што навистина претставува способности, однесувања и други фактор кои овозможуваат да се вршат резновидни перцептивни опсервации“ (Де Маринис, 1998, 79). Затоа неможе а да не се согласиме со мислењето според кое во речиси четиричасовната игра која целосно го задржа вниманието на публиката до самиот крај, на сцената видовме кабаре, магија, „од никаде и секаде“ паѓаа банкноти, актерите се симнуваа од сцената... за се на крајот да биде маестрално, заокружувајќи ја приказната со сцена во која главните ликови сепак си го најдоа мирот... Сценски впечатливо и актерски маестрално! Го дочекавме најновиот спектакл на Македонскиот народен театар, претставата "Мајсторот и Маргарита" ремек-делото на Михаил Булгаков создадено од "мајсторот за слика", режисерот Иван Поповски (Д.Т. <http://vecer.mk/>). Сите наведени и други мислења наведуваат на заклучокот дека станува збор за е најмаркантно и најкомплексно театарско остварување во поновата историја на Македонскиот народен театар. Во оваа смисла во меморијата на проследувачите на театарот останува забележано дека оваа претставата во целина е пример на добар театар каков, му прилега на МНТ.

Литература:

1. ДЕ МАРИНИС М. (1998) Социологија на театарот, во *Теорија на драмата и театарот* (приредувач Ј. Лужина). Детска Радост: Скопје, 55-82
2. Д. Т. „За Мајсторот и Маргарита... браво мајстори!“ Вечер, 1.12. 2015 <http://vecer.mk/> (посетено, 15.1.2016)
3. ИБЕРСФЕЛД А. (1998) Задоволство на гледачот во *Теорија на драмата и театарот* (приредувач Ј. Лужина). Детска Радост: Скопје, 297-318.

4. КУЗМАНОВ Т. (2015) Распаднатиот систем на уметноста, Македонско радио, 4.12. 2015 (ракопис)
5. МАЗОВА Л. (2015) Доброто, злото, љубовта - фантастика, сатира, реализам, *Глобус*, број 448, 8.12.2015, www.globusmagazin.com.mk (посетено, 15.1.2016)
6. PAVIS P. (1983) Production et reception au theatre, in *Revue des sciences humanites*, LX, 189 (janvier-mars 1983), 51-88.
7. ПФАЈФЕР Г. (2005) Од интеркултуралните појави во театарот до една транскултурна форма... *Интеркултурален театар* (приредувач К. Петровска-Кузманова). Маска: Скопје, 123-133
8. СТАНЧИЌ М. (2015) Мајсторот и Маргарита“ – историја на љубов, страдања, (не)постоење, *Репер*, Скопје, година VII, број 59-61/2015, октомври-декември, <http://www.reper.net.mk/> (посетено, 15.1.2016)